

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se simit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

—
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Predici.

În anul trecut au apărut predicile preoției din tractul protopopesc Săliște sub titlul »Mângâiați poporul!« Când am apreciat începutul frumos făcut de părintele protopop Dr. Ioan Lupaș, am chemat să-i urmeze și celelalte protopopiate, îndeosebi protopopiatul Comloșului mare, unde știam, că pe lângă administrație se face și cultură religioasă. Spre bucuria noastră cuvântul trup s'au făcut, a apărut deja în tipografia diecezană din Arad primul volum de predici edate de părintele protopop Mihai Păcățian. Volumul cuprinde 15 predici, în o estindere de 112 pagini. Prețul Cor. 3. Să poate comanda dela tipografia diecezană din Arad.

Aceste predici ofer dovada zelului sfinției sale protopop — Mihai Păcățian și a preoției tractuale. Ca formă și cuprins mai lasă de dorit, dar e un prețios început dela care așteptăm o dezvoltare înfloritoare și exemple de urmat și în celelalte protopopiate. Toată slova scrisă e o petricică pusă la baza cultului religioase a poporului românesc, sfințească-se aceasta petricică în Sionul românesc.

În prefață ne spun »Cuvântătorii«, că emanciparea materială a făcut pe unii încrezuți în puterile lor proprii și că singuri sunt în stare să-și croiască soarta fără ajutorul lui Dumnezeu. A slăbit legătura credinței în Dumnezeu. Oamenii s'au prea materializat. Câștigul material, traiul ușor, plăcerile lumesti, vanitățile deșarte au devenit pentru mulți oameni scop de viață, pentru care se jertfește onoare, caracter, credință și morală. Predicile de față sunt rezultatul chibzuinței practice a autorilor preoți, cum au crezut și priceput să lumineze credincioșii lor asupra acestor rătăcirii și scaderi foarte lăpitate în sinul poporului nostru. De aici purceând tema predicilor este »Conlucrarea omului cu D-zeu.«

În executare zile predicii sunt prea lungi. Predicile lungi sunt ea de-a-ia și deplasează tema în generalități, cum de-a-ia, simplă în unele predici și aici. Predica trebuie să fie concentrată într-o temă, rotunzită. »Non multa sed multum!«

Să urgează prea mult argumentația biblică, vorbesc numai sfinții apostoli. Să vorbească și oamenii, experiența și cunoștințele vieții, concretizate în exemple luate din viață, ca să se cunoască omul pe sine, că lui îi sună trîmbița cerească. Predica nu dă numai sfaturi evanghelice, ci principii de viață creștinească, fapte concrete, cari duc pe urmele lui Hristos. De aceea argumentația trebuie să fie brodată pe temeiu recunoscut de biserică de oameni pentru oameni. Bunăoară războiul să nu se pună în socoteala lui Dumnezeu, ci în socoteala libertății voinței omenești, de aceea răutățile omenești trebuie reduse la om, cari prin fetea uzului ce face de libertatea voinței se înalță ori cade. De n'ar fi viață liberă n'ar fi nici moralitate nici imoralitate.

Înregistrăm cu plăcere apariția acestor predici și dorim din inimă să vedem înflorind cuvântul în ogorul bisericii ortodoxe române. Onoare înainte-mergătorilor.

„Văzut-am lumina cea adevărată“.

Predică ocazională.

Iubiți credincioși!

De câte ori vă aud cântând în duminică și sărbători în sf. biserică cântarea: »Văzut-am lumina cea adevărată; primit-am Duhul cel ceros; aflat-am credința cea adevărată«, mă cuprinde o mare și părintească îngrijorare, pentru că mă tem, că voi enceriți de bunurile și plăcerile lumesti, ați uitat înțelesul adânc și plin de mântuire al acestei cântări. Oh! ce fericită ar fi maica biserică, dacă voi într'adevăr ați fi văzut lumina cea adevărată a sf. evangheli, fiindcă de lumina aceasta e vorba în aceasta cântare: Lumea aceasta ne oferă și dânsa multă lumină trupească și sufletească, dar aceasta lumină venită din lume de

multeori este falsă și stricăcioasă, pe când lumina ce izvorește din sfânta evanghelie e adevărată și dată-toare de viață. Lumina ce vine din lumea aceasta îndeamnă de foarte multoari pe oameni, să se asuprească unii pe alții, să-și facă rău unii la alții; câte școale sunt pe pământ cari toate prelung pe seama lor titlul că răspundesc lumina, și totuș câtă răutate, câtă miserie este pe pământ. Lumina ce vine însă din sfta evanghelie, sălășluiește-se dânsa în o minte foarte neșcolată, totdeauna îndeamnă la umilință, la pace, la iubire. Numai acei creștini pot să vadă „lumina cea adevărată” cari și-au curățit ochii, sufliește de toată răutatea, de toată invidia, lăcepe și de alte păcate urite ca acestea. Dacă de-șu creștine, vorbești și acum vorbe spurcate, de-șu dîmă ta și acum e plină de ură și dușmănie și dacă tu și acum te lapezi așa ușor de cinstea și mântuirea ta, pentru strălucirile deșarte ale lumii acesteia, atunci tu încă nu ai putut vedea „lumina cea adevărată” pentru că această lumină, atât de binefacătoare ochilor trupești și sufliești, numai aceia o pot vedea, cari au inimi curate, în cari nu este altceva, decât iubirea ferbinte față de Dumnezeu și față de aproapele.

„Fericiti cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu” zice domnul nostru Isus Christos.

Să ne examinăm inimile deți iubiti mei credincioși cu deamănuntul și să vedem ce-i acolo, curățenie, ori urăciune? De vor fi acolo așa simțeminte încât noi să le putem spune în fața lui Dumnezeu și înaintea lumii întregi, fără frică și fără rușine, atunci noi am văzut lumina cea adevărată ce izvorește din sfta evanghelie. Dar dacă inima noastră este cuprinsă de simțeminte contrare voinței lui Dumnezeu și fericirei deapropaelui nostru, atunci e semn, că noi umblăm încă în lumina deșartă a acestei lumi și stăm departe de lumina cea adevărată. Pentru cel întunecat la suflet prin gânduri și fapte rele, cântarea: „văzut-am lumina cea adevărată” sună ca o muștrare aspră pentru viața lui de până acum și ca un îndemn serios pentru viața în viitor. Cântați deci toți aceea, cari simțiți întunec în suflet, lumina cea adevărată a sfintei evanghelii, plină de umbrire și iubire. Curățiți-vă inimile de toate spurcăciunile ca să poată străbale acolo „lumina cea adevărată”.

„Luat-am Duhul cel ceresc” așa cântați voi în sfânta biserică din sute de guri, dar știți voi ce mărturisiti prin aceste cuvinte? Cunoașteți voi înțelesul lor? A primi în suflet Duhul cel ceresc, înseamnă ja se lăpădă de duhul cel pământesc și de toate amăgirile lui. Numai cine se adâncește în înțelesul sfintei evanghelii și urmează ei poate să primească în suflet duhul cel ceresc, care este sfânt, atotputeric și vecinic. Duhul cel ceresc numai atunci îl putem lua în inima noastră, dacă viața aceasta pământească o primim numai de un timp pregătitor pentru viața vecinică și dacă fieștecare gând, fieștecare vorbă și fieștecare faptă a noastră o potrivim cu învățăturile sfintei evanghelii. Omul care încearcă neconștient să-și întocmească viața conform sfintei evanghelii din zi în zi să ridică cu sufletul pe o treaptă tot mai perfectă a vieții și să face tot mai vrednic de luarea „Duhului celui ceresc”. Și în inima cărnă să pogoară odată acest duh sfânt — acela va dobândi nu numai împărăția cerurilor, a cărei frumsețe și bunătate sunt mai presus, decât să le putem pătrunde noi în viața aceasta cu slabele noastre simțiri — ci și aici pe pământ va trăi liniștit și fericit. Viața lor se va ase-

măna cu un stup bogat plin de miere dulce. Oh iubiti mei credincioși! Grăbiți deci de vă lăpădați de Duhul cel pământesc, care vă face pe voi nemulțamiți pururea, cari vă îndeamnă la fărădelegi și câștigați-vă Duhul cel ceresc, carele singur poate să vă pună viața aceasta în o lumină nouă și adevărată, și să vă asigure vecinicia vieții viitoare alătura cu dreptii.

Numai văzând „lumina cea adevărată”, dată de Domnul nostru Isus Christos și numai primind duhul cel sfânt a lui putem să aflăm și „credința cea adevărată” care chiar așa este de lipsă omului ca corabiei cărna.

Câți oameni în lumea aceasta nu aleargă încoace și încolo, pierzându-și puterile înzădar! Câți creștini nu se pleacă încoace și încolo înaintea amăgirilor din lumea aceasta, chiar ca-și un fir de trestie, pe care îl bate vântul încotro vrea el. De tulburările și șovăelile acestea este însă scutit creștinul în al cărui suflet s'a sălășluit deja lumina cea adevărată și Duhul ceresc, credința lui este sigură și tare, el a aflat calea care leagă viața aceasta cu viața cealaltă, el știe, că ce trebuie să facă și ce nu trebuie să facă, în orice situație a vieții.

Omul cu credința cea adevărată în Dumnezeu umblă treaz în viața aceasta, el așa gândește și așa lucră cum îl învață sfânta biserică. Credința cea adevărată în Dumnezeu aduce în inima omului lumină, bucurii curate și mângâiere până la capătul vieții. Vă rog deci iubiti mei credincioși smulgeți-vă din trândăvia voastră de până acum și câștigați-vă lumina cea adevărată, Duhul cel ceresc și credința cea adevărată. Amin.

Tit.

Timbrarea chitanțelor.

Articolul de lege XXVII din anul 1916 a modificat anumite dispozițiuni ale legilor și normelor referitoare la timbre.

În prima linie a scos din valoare scala veche de timbre tulocuindu-o cu alta nouă, pusă în aplicare în 1 Decembrie 1916.

Conform legii unele chitanțe, cu abatere dela regula generală, au să se provadă cu timbru tot după scala veche sub întreaga durată a războiului și încă doi ani socotiți dela încheierea păcii.

Favorul acesta li-s'a acordat aplicațiilor în serviciu public — subînțelegându-se și penzionistii — cu privire la chitanțele lor despre competențele, cari le ridică din vre-o casă publică.

După espirarea celor doi ani se perde favorul și cu începere din ziua, ce se va stator și publică la timpul său prin edict și chitanțele aplicațiilor în funcțiuni publice vor avea să se timbreze după scala nouă.

Textul legii nu indică mai precis, care oficianți beneficiază de favorul acordat, iar ordinațiuna ministerială privitoare la executarea legii încă e mană în punctul acesta, pentru că nu clarifică pe deplin întrebaarea, cine este a să consideră de aplicat în serviciu public.

Anume, de o parte înșiră ordinațiunea ministerială ca îndreptățiți la favor pe cei din slujba statului, a întrepinderilor de stat, fundațiilor publice de sub administrarea Guvernului, apoi pe slujbașii municipali, orășenești și comunali, de altă parte eschide pe cei aflători în serviciul comunităților de avere de pe teritoriul fostelor confinii militare, fără ca să facă amintire despre cei din serviciul bisericii, cum sunt aplicații în gremile consistoriale, profesorii dela institutele diecezane, protopresbiterii, preoții și învățătorii dela școlile confesionale, deși toți aceștia nu stau în serviciu privat.

După emanarea ordinațiunii ministeriale s'a observat lacuna și îndată s'a și ivit întrebarea: oare cine funcționează în organismul bisericii sunt a se privi de favorizați?

În privința aceasta legile pozitive și normale existente în lipsa unui principiu general nu pot servi de chinuzură, dreptaceea Excelența Sa Dl. Ministru de finanțe s'a văzut îndemnat a lămurii chestia prin un circular special, bazându-se pe scopul urmărit de legislația țării, când a acordat favorul timbrării chitanțelor un timp o recare după scala veche. Legea nu intenționează alta decât ca starea materială a aplicațiilor, cari muncesc în interes public și își ridică competențele din vre-o cassă publică, să nu se agraveze prin aplicarea scalei nouă, care după cum știm e mai urcată decât cea veche.

Tot aceasta țintă a avut-o înaintea ochilor legislația țării, când a alcătuit articolul de lege XXII din anul 1915 referitor la prevederea cu ajutor de răsboiu a aplicațiilor în funcțiuni publice.

Excelența Sa Dl. Ministru de finanțe din considerare că scopul acestor două legi e identic și pentruca la toate cassele publice din țară să asigure o procedură uniformă, a enunțiat că din punct de vedere al favorului de sub întrebare sub aplicați în serviciu public sunt a să înțelege toți aceia, pe cari privindu-i de atari îi înșiră articolul de lege XXII din 1915.

Dintre ceice stau în serviciul bisericii aflăm numiți în legea citată pe profesorii dela institutele confesionale, cari pe temeiul articolului de lege XVI ex 1913 beneficiază de întregire de stat la salariu.

Rezultă deci, că în urma esplicării restrictive date de circularul ministerial aplicații în gremiile consistoriale, protopresbiterii și preoții în genere, apoi atât profesorii dela institutele diecezane, cât și învățătorii confesionali, întrucât n'au întregire de salariu dela stat sunt eschiși dela favorul de a-și timbra chitanțele după scala veche și prin urmare referitor la chitanțele lor încă dela 1 Decembrie 1916 încoaci e valabilă scala nouă de timbre.

F. Disc.



Lirica lui Schiller.

(Studiu din istoria literaturii germane).

De: Dr. Emil Precup prof.

Ocaziune pentru a-și exprima această dispoziție sufletească a sa, găsește din prilejul morții lui August von Hoven, un frate al unui prieten al său, în amintirea căruia scrie poezia ocazională: „Leichenphantasie“.

În această poezie zugrăvește în colori vii scenă de scenă înmormântarea prietenului său. Din ea transpiră talentul lui dramatic, care nu se îndestulește numai cu exprimarea sentimentelor sale, ci ne arată întâmplări și persoane. În ea ne arată amănunțit singuraticile acte ale înmormântării, potențând prin aceasta emoțiunea dureroasă până la cea mai desnădăduită zguduire.

Mai întâiu apare în oglinda măritoare a fantasiei sale procesiunea în drum spre cimitir. Apoi urmează chipul tatălui îndurerat, zdrobit nu numai de durerea sa nemărginită, ci și pe etatea sa înaintată. Ne-am fi așteptat ca poetul să aștepte pentru acest părinte chinuit de durere câteva cuvinte de mângâiere. În loc de a face aceasta, poetul mai tare sfâșie rana și zice:

„Welten schliessen im herzlichen Jungen
Ha! wenn er einsten zum Manne gereift
Freue dich, Vater! — inn herrlichen Jungen
Wenn einst die schlafenden Keine gereift“¹⁾

Pe acest tânăr plin de viață și putere, sprinten ca o căprioară, și frumos ca o zi senină de primăvară, sămânța mult promițătoare a speranțelor părintești, îi așteaptă porțile deschise ale cimitirului și groapa îngrozitoare.

Mai departe zugrăvește poetul scenă de scenă, ultimele scene ale înmormântării. Fiecare moment este observat: aruncă lut în groapă, astapă groapa, se mai vede sicriul și în urmă dispăre pentru totdeauna.

Dincolo de mormânt nu mai există nici o mângâiere: „Nimmer gibt das Grab zurück“²⁾.

Ideile zguduitoare din această poezie nu au fost născocite din partea poetului în mod artificial, ci au izvorât din adâncul inimii sale. Poetul însuși eră atunci preocupat de ideea morții. În scrisoarea de condoleanță trimisă tatălui defunctului scrie: „die Welt hat kleinen Reiz für mich mehr, ich freue mich nicht auf die Welt“... „Mit jedem Schritt, den ich an Jahren gewinne, verliere ich immer mehr meine Zufriedenheit; je mehr ich mich dem reifern Alter nähere, desto mehr wünsche ich, als kind gestorben zu sein“³⁾. Iar surorii sale Christophine îi scrie: „Mit Freude wäre ich für ihn gesorben“⁴⁾.

¹⁾ Lumi s'au prăbușit în plâpândul tânăr. O! ce-ar fi devenit, ajungând vârsta bărbăției — dar bucură-te părinte — căci nu știi nici tu ce soade ar fi adus germeul necopt.

²⁾ Din mormânt nu mai este reînțoarcere.

³⁾ „Lumea nu mai are nici un farmec pentru mine și nu mă bucur de loc de ea... Cu cât înaintez mai mult în vârstă, cu atât mai tare îmi pierd mulțumirea: cu cât mă apropiez mai tare de maturitatea bătrâneței, cu atât mai mult doresc să fi murit ca copil“.

⁴⁾ Cu drag aș fi murit eu în locul lui

Mai târziu declarat de calificat pentru practica medicală, îl găsim în serviciu militar ca medic de regiment la regimentul de grenadieri din Stuttgart. Acest oficiu ținându-l legat de ocupațiile sale zilnice și aducându-i un salariu lunar de 18 florini, i-a asigurat o existență precară. Astfel a fost nevoit să câștige ca colaborator la revista: „Nachrichten zum Nutzen und Vergnügen“, iar mai târziu la revista lui Stäudlin: „Schwäbischer Museumalmanach“, precum și ca scriitor dramatic. În Museumalmanachul lui Stäudlin și-a publicat partea cea mai mare din poeziile sale. Dar fiindcă redactorul acestei reviste nu-i primea decât unele dintre poeziile sale, Schiller s'a hotărât să înființeze un Museumalmanach al său, sub titlul: „Die Anthologie auf das Jahr 1782“.

În această colecție de poezii găsim elemente foarte diferite și variate. Mai întâi îl găsim sub înființa lui Klopstock și Haller. Precum musa acestora pe aripile iuți ale gândirii cutrieră nemărginită și eternitatea, astfel străbate Schiller în tablouri îndrăznețe ale fantasiei spațuri și timpuri nemărginite. Așa de pildă în poeziile: „Grösse der Welt“, „Die Gruppe aus dem Tartarus“ și „Elysium“.

În lipsa de contact social, dragostea cu subiect liric, la început o găsește în cărți, așa în poezia „An Kuny“ nu ne arată iubirea sa actuală, ci exprimă mai mult dorul după o fericire necunoscută, ce e departe, ce va urma.

Nu mai după ce a fost în cvartir la văduva căitanului Vischer, a simțit adevărata inspirație de dragoste. Acesteia îi dedică un șir lung de poezii, numite: „Laura oden“, cari sunt caracteristice pentru gândirea și simțirea poetului din timpul acela. Ele sunt icoana stării sufletești și modului de gândire a poetului tânăr.

Cetind poeziile dedicate Laurei auzim pe poet fantazând și filosofând despre dragoste: „comunitatea sufletească și armonia lumii“. Ele ne fac impresia că poetul se adresează către o iubită tăcută și fără simțire, care nu răspunde cu același sentiment. Subiectul lor nu e dragostea însăși, ci cugetări despre dragoste.

În poezia „Phantasie an Laura“ preamărește iubirea ca principiul dădător de viață și creator de ordine în lumea corpurilor, în împărăția spiritelor și în existența oamenilor. Iar acest principiu creator și înviorător în lumea fizică și morală: iubirea, este îndentificat cu legea atracțiunii și afinității. Fără de ea lumea corpurilor s'ar prăbuși într'un chaos; ea conduce sferete, iar sistemele universului durează prin ea. În lumea sentimentelor, inimile celor ce se iubesc se atrag imprumutat, înlocuindu-le ca în lumea morală durerea cu veselia, sentimentele bune cu cele rele; iar în mecanismul universului viitorul se contopește cu trecutul; timpul însăși pare să se oprească acum pentru a forma cu eternitatea o unitate. Prin iubire așadar se contopesc sentimentele opuse ale lumii materiale și spirituale.

Dacă n'ar fi vorba în această poezie despre unirea timpului cu eternitatea, ca despre ținta celor ce iubesc, atunci nu ar fi lipsă de nici o Laură.

„Laura am Klavier“ zugrăvește efectul ce-l are muzica asupra sufletului poetului îndrăgostit. Sub farmecul muzicii și al cântecului iubitei, poetul se simte înmărmurit și se vede înălțat în lumea spiritelor.

Așa de adânc îl mișcă cântarea iubitei, încât în ea se vede relevată cea mai sublimă armonie; în pri-

pirile ei i se pare că se desfășură lumea curată a spiritelor, în fine însași dumnezeirea.

»Von dem Auge weg den Schleier!
Stare Riegel von dem Ohr:
Mädchen! Ha! Schon athm' ich freier.
Läutert mich ätherisch Feuer?
Tragen Wirbel mich empor?
Neuer Geister Sonnensitze
Wirken durch zerrissener Himmel Ritze.
Überm grabe Morgeurot!
Weg ihr Spötter, mit Insektenwitze:
Weg! Es ist ein Gott!«⁵⁾

În tot locul unde odele dedicate Laurei zugrăvesc efectul iubirii, pe lângă momentul spiritual este accentuat și momentul corporal. Cântarea la clavier a Laurei îi despoaie corpul de suflet, prefăcându-l în statuă, apoi îi suprimă corpul rămânând numai sufletul.

În „Entzückung an Laura“ prăznuiește momentele cele mai perfecte uniri, când corpurile și sufletele celor ce se iubesc se îmbină imprumutat într'o singură ființă. Atunci dispare din fața lor lumea, iar timpul pare să se oprească în cursul său etern. Dacă privind grupa iubitoare, timpul ar înmărmuri, momentul fericit al unirii lor depline ar dura în etern. Dar fericirea cauzată de iubire nu poate fi eternă; ea este numai un moment, care mai curând sau mai târziu se îngroapă în noianul uitării.

Când poetul în poezia „Vorwurf“ îi face imputare iubitei sale, că prin iubirea ei l-a înstrăinat de glorie și de orice nizuință superioară, se mângâie cu aceea că aceeași iubire l'a reținut între granițele lumii omenești, altfel s'ar fi avântat peste ele; de aceea o iubește. În felul acesta iubirea apare odată ca spiritualizarea materialului, altădată din contră ca un fel de contrabalansă materială a spiritului ce stăruiește înafară de granițele firii omenești. În această alternativă de idei: spiritualizarea cea mai sublimă a iubirii și senzualismul cel mai material plutesc odele dedicate Laurei.

În „Das Geheimnis der Reminiscenz“ se apropie de școala lui Plato, în senzul căreia sufletele noastre au trăit și înainte de unirea lor cu trupul, dar au trăit o viață mai superioară și mai liberă. Ideile noastre de acum sunt amintirile și reminiscențele ideilor și ale cunoștințelor de mai înainte. Dintr'o asemenea reminiscență și dintr'o amintire obscură a unei uniri mai vechi își explică poetul înclinarea sa spre Laura. Amândoi au fost originar aceeași ființă și sufletele lor au format o unitate sufletească, iar ceea ce îl atrage acum așa puternic spre Laura nu este altceva decât dorul de situația cea veche originară; nizuința spre unire a celor ce se iubesc este dorul de reunire. Ca două ființe menite a se despărți, îi cuprinde cu o putere irezistibilă amintirea că odinioară au fost una: într'aceasta e ascuns misterul iubirii, secretul poeziei „Reminiscenz an Laura“.

⁵⁾ Jos de pe ochi vălul!

Jos și zăvorul nemișcat de pe urechi:

Fată! Acum respir mai ușor,

Oare mă curățește un foc etern?

Oare un vârtej mă înalță până'n nori?

Sorii, locuințele spiritelor nouă

Influențiază asupra mea prin găurile cerului sfânticat.

Dincolo de mormânt aurora dimineții!

În lături voi, batjocoritori cu mintea voastră de insecte!

În lături! Este un Dumnezeu.

>Varen unsere Wesen schon verflochten?
War es darum, dass die Herzen pochten?
Waren wir in Strahlerloschener Sonnen,
In den Tagen lang' verrauschter Wonnen
Schon in Eins zerronnen?

Ia, vir waren's! Innig mir verbunden
Warst du in Aeonen, die verschwunden;
Meine Muse sah es auf der trüben
Tafel der Vergangenheit geschrieben:
Eins mit deinem Lieben!⁶⁾

Partea cea mai materială și mai senzațională a dragostii ni se înfățișează în „*Melancholie an Laura*“. Aci se pune Schiller pe punctul de vedere al aceluia, care cu toată corpul îl consideră ca o povară și o încălțurare a spiritului, fericirea omului o vâd atârnată de materia brută. Subiectul poeziei îl formează tragedia vieții pământestii, moartea tuturor vietăților condiționată de legi hotărâte. Precum mai înainte filozoful și poetul a preamărit iubirea ca puterea atrăgătoare, care unește sentimentele opuse ale lumii spirituale și elementele diferite ale lumii materiale, astfel vede acum medicinistul moartea în descompunerea aceluia.

Poezia e împărțită în strofe neregulate, dintre cari, cele dintâi două părți zugrăvesc puterea atrăgătoare și frumusețea iubitei sale, cele două următoare ne arată moartea și nestatornicia, cari domnesc întregă natura. Chiar și roatele din mecanismul universului se mișcă înspre sfârșitul lor, chiar și soarele va trebui odată să se prăbușească și tu iubită crezi că plăcerile noastre vor dăinui în etern?

Glaub'es — glaub'es Laura deinem Schwärmer:
Nur der Tod ist 's, dem dein schmachtend Auge virkt,
Jeder deiner Strahlenblicke trinkt
Deines Lebens Kerges Lämpchen ärmer;
Meine Pulse, prählest du,
Hüpfen noch so jugendlich von dannen —
Ach! die Kreaturen des Tyrannen
Schlagen tückisch der Verwesung zu.
Auseinander bläst der Tod geschwind
Dieses Lächeln, wie der Wind
Regenbogenforbichts Geschäume,
Eurig fruchtlos suchst du seine Spur“...?)

Laura încă e supusă legii, ofilirii și pieririi:

>Dann wird Laura — Laura nicht mehr lieben
Laura nicht mehr liebenswürdig sein“⁶⁾.

⁶⁾ Fost-au ființele noastre cândva încheiate? — Și-au fost de aceea, pentru că inimile noastre au palipitat? — Fost-am noi contopiți în razele zorilor stânși, în zilele plăcerilor de mult prăbușite? — Da, am fost! Strâns ai fost tu legată de mine în Eonele ce au dispărut, muza mea a văzut scris pe tabla neagră a trecutului: „unit cu iubirea ta!“

⁷⁾ Crede Laura iubitorului tău exaltat:
Numai moartea e, căreia ochii tăi duiosi ochesc.
Fiecare schintea a ochilor tăi
Consumă tot mai mult flacăra slabă a vieții tale;
Și te mândrești că pulsul meu
Se sbate apă de tinerețe —
O! toate creaturile Tiranelui
Aleargă cu răutate spre putrezire.
Moartea imprăștie grabnic aceste surise
Intocmai ca vântul baloanele de spumă
De colorarea curcubeului;
Pururea fără folos cauți urmele lor.

⁸⁾ Atunci va ajunge Laura să nu iubească și să nu fie demnă de iubire.

Cele din urmă trei strofe sunt dedicate însuși poetului, a cărui tinereță energică nu e decât potirul morții:

„Lass' — fühl's — lass', Laura, noch zwein kurze
Lenze fliegen — und dies Moderhaus
Wiegt sich schwankend über mir zum Sturze,
Und in eig'nem Strahle löscht' ich aus“⁹⁾.

Cine va înțelege corect motivele poeziilor dedicate Laurei, mai iute va recunoaște într'ânsele un ciclul de idei decât o adevărată iubire: subiectul lor este filozofia iubirii, nu fericirea sau durerea aceleia. Chiar și felul cum urmează una după cealaltă arată ordinea ideilor ce conțin. Ele încep cu concepția idealistă, teosofică despre lume, în înțelesul căreia domnește *armonia lumii* și într'ansa Dumnezeu și iubirea, și sfârșesc cu concepția opusă despre lume, după care în lume domnește mecanismul neînțeles al lumii, în puterea căreia totul este supus morții și putrezirii. Concepția primă a sa despre lume este idealistă și teosofică, fiindcă lumea este considerată ca ideea lui Dumnezeu, iar lumea spiritelor ca fericirea vecinică a sa:

„Ereundlos war 'er grosse Weltmeister,
Fühlte Mangel, darum schuf es Geister
Sel' ge Spiegl seiner Seligkeit“¹⁰⁾

A doua concepție a sa este materialistă și ateistă, fiindcă singurul lucru persistent este materia care își schimbă forma, iar mersul aparatului universului îl susține în cadrul îngust al nașterii și al pieririi lucrurilor.

Concepția primă datează din timpul când a petrecut în Lorch, unde în urma educației ce a avut, a fost nutrit de dorința fierbinte de a studia teologia, în scopul cunoașterii iubirii față de Dumnezeu și oameni, care iubire înaltă și purifică inimile. Dar contrar voinții sale, a devenit un elev al academiilor militare, unde a studiat medicina. Aci a putut cunoaște mai de aproape puterile nimicitoare: moartea și putrezirea. Astfel se explică concepția sa materialistă care îi zguduie credința dela început.

În formarea concepției sale materialiste, care face lumea pustie și o consideră ca o mașină, ce preface întreaga viață în pulbere, l-au influențat poetul său favorit Shakespeare și mai vărtos Rousseau, care mai tare ca oricare altul a pătruns în ființa tinărului și a ajutat la cristalizarea caracterului său.

Teoria lui Rousseau, care pretindea ca condiția principală a statului, egalitatea tuturor și ca singura formă de stat demnă o constituție democratică: care s'a ridicat contra moravurilor stricte, contra societății, educației și obiceiurilor ce gemeau sub povara unei civilizații false, iar cu căldura cea mai mare a inimii predica întoarcerea la natură; aceste teorie a înflăcărat inima întregii Europe. (Va urma).



⁹⁾ Lasă Laura, simțește, lasă Laura să sboare două primăveri scurte și aceasta casă de putregai plutește deasupra mea pentru a se prăbuși, iar eu mă stâng în văpaia mea proprie.

¹⁰⁾ Maeștrul mare al lumii a fost fără prieteni, a simțit lipsă de aceea a creat spirite, oglinda fericită a fericirii sale.

Boala de splină (călbează) și vindecarea ei.

Boala de splină atacă mai ales oile, caprele, vitele cornute și bivoli, arareori rămătorii. Dintre viețuitoarele câmpului și ale pădurii se îmbolnăvesc iepurii, cerbii și căprioarele. Boala se ivește în unele locuri din an în an; după vară ploioasă și revărsări mari însă se face o adevărată năpastă pentru țara întregă.

Cum se ivește boala?

Boala aceasta primejdioasă e pricinuită de un vermuț turtit și lung de 2—3 cm. Vermuțul de forma sulitei, adeseori nu face nici un rău. Vermuțul boalei de splină depune ouă cu miile, cari ajungând în liber cu balega vitelor, din ele iese câte o larvă, ce se încuibă în melcii de baltă și se sporesc în trupul lor; de aici în timpul revărsărilor se lipesc de iarba pășunii ori a livezii umede. Vitele se molipsesc de aceste larve în cursul pășutului. Sunt prin urmare foarte primejdioase pășunile mlăștinoase, șanțurile acoperite cu iarba în preajma pâraielor line. În cursul verilor ploioase și când sunt revărsări, locurile aceste sunt cu mult mai molipsite; dar și locurile cruțate de boala de splină în anii mai secetoși se molipsesc de melcii de baltă, ajunși acolo, ori de ouăle și larvele aduse de ape. Molipsirile mai dese cad în anii mai secetoși, către sfârșitul primăverii, mai ales pe vremea de toamnă, când și ploile sunt mai dese, iar în anii ploioși în cursul pășunatului, deci din primăvară până târziu toamna.

Și vitele ținute în grajd se pot molipsi prin iarba proaspătă, cosită pe locuri umede, ori prin nutrețul verde, crescut pe pământurile ce au stat timp mai îndelungat sub apă.

Molipsirea mijlocită prin fân e mai rară și nu e așa primejdioasă, deoarece mai totdeauna trec câte 2—2½ luni dela cosirea livezilor și până ce fânul se dă vitelor, în care timp larvele ce s'ar găsi în fân se prăpădesc aproape toate.

Cum se poate cunoaște boala de splină?

Presemnele boalei de splină de rând se arată în cursul toamnei și la începutul iernii sunt următoarele: vitele sunt abătute, odată mănâncă cu poftă, de altădată nu mănâncă de loc, din vreme în vreme se cufurează, slăbesc, părul își pierde licirea, la oi lăna cade noduri, pelița din lăuntru a pleoapelor îngâmbenește mereu; apoi, cea ce se întâmplă mai ales la oi, se ivesc umflături apatoase, aproape totdeauna la gât, *bărbii* cum le numește poporul. Cercetarea medicală constată adeseori la vite cornute și umflarea ficatului. Presemnele înșirate sunt dovada cea mai sigură a boalei de splină, mai vărtos dacă se îmbolnăvesc cu duimul și vite, cari au umblat pe o pășune umedă și băltoasă; dar în mod hotărât se poate constata boala numai prin cercetarea balegei cu microscopul.

Vitele atinse numai de molime o due cum pot până ce sosește primăvara, pe pășune apoi se intramă, ori se vindecă de tot, însă molipsesc din nou pășunea. Vitele molipsite de tot slăbesc până la os sau se prăpădesc.

Părțile dinlăuntru ale vitelor moarte ori tăiate, când boala a înaintat deja, nu mai conțin sânge, carnea

lor e îngălbenită și apatoasă, pretutindenea se află o materie de par'că ar fi zăr, pe suprafața ficatului sunt vine de fere, albe și groase cât o funie, ficatul e cu mult mai mare, ori dimpotrivă pipernicit, aspru, iar la beșica ferei grunțuros, fiindcă în vinele ferei se află o mulțime de vermuleți.

Cum se poate vindeca boala de splină?

În timpul din urmă știința a isbutit să nascociască un leac, care vindecă cu siguranță boala de splină la ori ce soi de dobitoace. Leacul se pune în circulație, sub numele de „Distol“ la Societatea anonimă, fabrica „Chinoin“ (Ujpest, F6-ut Nr. 5); se alătură și îndrumarea de folosire. În farmacia încă se capătă. Vermuleții de acest leac se prăpădesc în câteva zile. Leacul, cu interval de o zi, trebuie dat oilor și caprelor de 2 ori la zi, iar vitelor cornute și bivolilor zilnic de 4—5 ori.

După ce au luat leacul, vitele cornute 2—3 zile au un apetit mai slab și rumegă cam greu, sunt abătute și baliga li-e mai moale. Numai arareori se ivesc schimbări în felul acesta la oi și capre. Laptete câte-odată are un miros neplăcut, cam 1—1½ zile, pentru viței însă nu e stricacios. Tot în același timp capătă și carnea același miros. Vacilor gonite încă nu le face leacul nici un rău.

După 2—3 zile și vita bolnavă într'un grad mai mare se simte mai bine, apetitul li crește și rumegă mai vioiu, cufureala încetă, în curs de 2—3 săptămâni părul se fece iarăș luciu și pelița din lăuntru a pleoapelor roșie, apoi se îngrășe cu încetul. Pentru tămăduirea oilor se poate folosi și camala; leacul însă în curs de 3—5 zile slăbește vitele de tot. Ba unele, mai ales cele molipsite tare, și pier, iar mieii capătă cufureală și laptele mamei lor scade. Prin urmare leacul camala să se folosească numai la oi încă nesdruncinate de boală și cari nu lăptează; la vindecarea vitelor cornute, atâtea de boala de splină, leacul nu e potrivit de loc. (Camala se poate cumpăra în oricare drogerie și farmacie).

Când trebuie începută vindecarea?

Învindându-se boala de splină din an în an, tămăduirea să se înceapă în fiecare an numai decât, după ce vitele nu mai merg pe pășune, la sfârșitul lunii Noemvrie ori la începutul lui Decemvrie, fără să așteptați ca vre-o vită să se îmbolnăvească, lecuindu-se toate vitele rumegătoare, cari au umblat la pășune. De obicei vindecarea se face când presemnele boalei se ivesc, dar totdeauna înainte de ce vitele ar slăbi de tot. Și în cazul acesta însă să se lecuască și celelalte vite, cari au pășcut în aceeași turmă ori ciură cu vita bolnavă.

Tămăduirea oilor și a caprelor are rezultat bun în oricare vreme și grad al boalei. Vitele cornute însă numai dacă s'ar molipsit mai ușor, deci la începutul boalei, pentru că fiind rău îmbolnăvite de boala de splină, cu timpul capătă aprindere de ficat, ce nu le trece nici după ce au fost scoși vermuții boalei de splină, din care pricină mistuirea li-e turburată. Totuși cu vremea și aceste vite se intramă, așa că le poți valoriza la abatoriu, ba câte-odată și în economie.

Nimicind în cursul iernii molimele boalei de splină la vitele ținute în grajd, punem stavilă și molipsirii pășunilor, așa că vitele numai arareori, dar și atunci, fără să le fie vieța primejdioasă, se îmbolnăvesc pe pășune. Astfel pășunea mai nainte fără vre-un preț se face folositoare pentru vitele noastre.

(Pop.)

CRONICA.

Inmormântarea protopopului Vasile Beleş. A fost duminică între jalea generală ce a incurjaturat sicriul decedatului. La ora 8 a fost adus de preoțime la sf. biserică, unde au stat osămintele sub durata sf. liturghii. Prohodul l-a oficiat P. S. S. D. Episcop diecezan asistat de preoții: protosincelul R. Ciorogariu, asesor ref. consist. G. Popoviciu, asesor ref. Dr. Gheorghe Ciuhandu, protopresbiterii Mihai Lucaș și Fabriciu Manuilă, adm.-protopp. Traian Vățian, preoții Gavriil Bodea, Simeon Cornea, Nicolae Ionescu, diaconii Dr. Lazar Iacob și Ioan Cioara. Răspunsurile le-a cântat corul seminarial. Fiind zi de Duminică, durere au putut veni puțini preoți din tract. Au fost însă numărös public și reprezentanții confesiunilor și ai autorităților civile cu dl primar Varjassy Lajos în frunte. Cuvântul funebrel l-a rostit părintele administrator protopopesc Traian Vățian, carele a desfășurat concepția preotului bun întrupat în decedatul, ce a produs o adâncă impresie asupra ascultătorilor.

Concedii pentru lucrări agricole. Ministrul de honvezi Szurmay a dat tururilor municipiilor din țară o circulară, în care având în vedere lucrările agricole ce se apropie, se dispune ca soldații, pe cât iartă serviciul militar, să fie concediați în acest scop. Îndeosebi se vor concedia cei ce au pământ, fiii și ginerii lor, proprietarii de vii, precum și vierii, faurii și rotarii.

Internații francezi învață pedagogie. Din Elveția se anunță: La dorința guvernului din Franța, s'a înființat în Neuchatel un curs pedagogic pentru soldații francezi internați în Elveția. Scopul cursului este, ca soldații aceștia, întorcându-se acasă în Franța, să poată înlocui pe învățătorii căzuți în războiu.

Fundațiune de un milion. Societatea *Hangya* din capitală a pus la dispoziția guvernului ungar un milion de coroane pentru întemeierea unei universități de științe economice.

Monetele de nichel de 20 fileri. Ministrul finanțelor comunică, că în temeiul unui acord cu ministrul austriac al finanțelor, încetează la 30 Aprilie a. e. orice îndatorire a statului de a accepta în plată monetele de 20 fil. de nichel scoase din circulație prin ordonanța din 1 August 1916. — Să caute deci fiecare a schimba până atunci aceste monete, pentru a căror înlocuire se află deja în circulație monetele de fier. Ceice nu schimbă la bănci monetele de nichel se păgubesc pe sine, dar păubesc și statul, care are trebuință de nichel pentru industria de războiu.

Noua împărțire a timpului. Ministrul de interne a înștiințat autoritățile țării, că începând cu 1 Aprilie întocmai ca și în anul trecut soco-

tirea timpului zilei se va începe cu o oră mai curând. Autoritățile va trebui să facă pregătirile de lipsă pentru împărțirea aceasta de vară a timpului, care va rămânea în vigoare din 1 Aprilie până în 1 Octomvrie.

Nou morb al cucuruzului. Minis'rul agriculturii a adus la cunoștința municipiilor, că s'a ivit în țeară un morb al cucuruzului: *molia de mare*, al cărei fluture depune ouale în cocenii și tuleii de cucuruz și părăsind primăvara locul de adăpost atacă sămănăturile noi. Unde se va constată prin organele competente prezența acestei molli stărpirea ei este obligătoare.

În numele meu și al neamurilor aduc sinceră mulțumită tuturor cari au strecurat mângâiere în sufletul adânc îndurerat prin trecerea la cele eterne a iubitului meu soț, protopresbiterul

† VASILIE BELEȘ

prin participarea la înmormântare sau prin condolențele ce mi le-au prezentat.

Aduc deosebită mulțumită Prea Sfinției Sale Dlui Episcop diecezan, pentru felul cum a dat cele din urmă onoruri credinciosului său slujitor și al bisericii sale.

Mulțumesc preoților și publicului care a trecut în ultima cale resturile pământești ale celui ce am avut mai drag pe lume.

Văd. Sofia Beleş.

Concurse.

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei vacante din Chelmac (Maroseperjes) protopresbiteratul Lipovei, în conformitate cu concluzul Veneratului Consistor diecezan de sub Nr. 3763/916 prin aceasta se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele parohiei sunt:

1. Casă parohială cu grădină și supraedificatele recerute.
2. Una sesie pământ constătătoare din 32 jughere pământ, din care jumătate pe șes jumătate pe deal.
3. Birul legal.
4. Stolele legale stabilite prin concursul publicat în Nr. 46 din 1906 al organului oficios „Biserica și Școala” din Arad.
5. Eventuala întregire dela stat.

Toate dările publice după beneficiul parohiei le so-vește alesul, care e îndatorat a catehiza la școala confesională din loc, fără altă remunerațiune.

Parohia este de clasă I-a; dela reflectanți se pretinde evaiificațiunea pretinsă prin concluzul Ven. Sinod eparhial de sub Nr. 84/1910. II/1.

Recursele ajustate cu documentele recerute prin Regulamentul în vigoare, precum și cu atestat despre

eventualul serviciu prestat până aci și adresate comitetului parohial din Chelmac, au a se înainta Prea On. Oficiu protopopesc gr.-or. rom. din Lipova (Lippa) în termenul concursual, sub durata căruia reflectanții pe lângă observarea strictă a celor cuprinse în §-ul 33 din Regulamentul pentru parohii, vor avea a se prezenta în sf. biserică din Chelmac spre a-și arăta deșteritatea în cele rituale și oratoric.

Chelmac, din ședința comitetului parohial ținută la 31 Iulie (13 August) 1916.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Fabriciu Manuilă*, ppul Lipovei.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a vacantului post de paroh de clasa a III-a din Hodoș, tractul Belințului, să scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Sesiune parohială de 30 jughere;
2. Intravilan aproape de 1 jugăr:

3. Locuință cu 2 chilii și bucătărie, apoi grajd pentru vite;

4. Stola legală;

5. Bir, dela fiecare casă o măsură bucate, parte grâu, parte cucuruz;

6. Eventuala întregire dela stat.

Dările după sesie și după grădină le supoartă alesul.

Alesul e dator a catibiza fără altă munerajie.

Reflectanții la acest post sunt datori să observe §-ul 33 din Regulamentul pentru parohii.

De asemenea sunt datori ca, petițiile lor, instruate conform legilor în vigoare, să le trimită comitetului parohial din T. Hodoș, pe calea oficiului protoprezbiteral gr. or. rom. din Belinț (Belenceze, Temes-m.) fiind poziți a se prezenta, în termenul concursual, într'o Duminecă, ori într'o sărbătoare. În s. biserică din loc, spre a-și arăta destoinicia în cant și tipic, nu altcum și în oratoric.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb*, pprezbiter.

—□—

2—3

In editura **Librăriei Diecezane din Arad** a apărut:

Biblioteca „Semănătorul“

Biblioteca pentru popularizare literară și științifică.

Numărul 40 fileri.

Numărul 40 fileri.

- Nr. 1. *Alexandru Ciura*: Frații schițe din războiu.
- Nr. 2. *Victor Stanciu*: Cuib de rândunică și alte schițe de popularizare științifică.
- Nr. 3. *Ion Agârbiceanu*: Din viața preoțească schițe.
- Nr. 4. *Dr. Ioan Lupaș*: Din trecutul ziaristicii românești.
- Nr. 5. *Dr. Ion Matelu*: Școală și educație pagini ardelenesti.
- Nr. 6. *Al. S. Iorga*: La chestiunea industriei noastre.
- Nr. 7. *Ion Clopoșel*: Însemnări pe răboj.
- Nr. 8. *Ion Barac*: Pitelea Gâscariu sau Paradigma lenesului, mult curioasă și în stihuri alcătuită.

- Nr. 9—10. *Mihail Gașpar*: Blăstăm de mamă roman
- Nr. 11. *Victor Stanciu*: Plantele de leac.
- Nr. 12. *Emil Isac*: Ardealule, Ardealule bătrân.
- Nr. 13. *Grazia Delledda*: La stână și Ispita, schițe trad. de *C. Mușlea*.
- Nr. 14. *I. Băildă*: Însurâm pe Victor și Pe povârniș.
- Nr. 15. *Dr. Ioan Lupaș*: Luptători pentru lumină.
- Nr. 16. *Dr. Al. Borza*: Din viața plantelor.
- Nr. 17. *Ioan Georgescu*: Dovezi nouă pentru adevăruri vechi.
- Nr. 18. *Gavril Todica*: Zări din univers.
- Nr. 19. *Dr. I. S.*: Patimile și moartea lui Isus Hristos.
- Nr. 20. *Wildenbruch*: Lacrimile copiilor.

Pentru tot ce privește **Biblioteca „Semănătorul“**, a se adresa **Librăriei Diecezane, Arad.**